

درآمدی بر

توسعه روستایی

مجموعه مباحث تخصصی در حوزه توسعه روستایی و کشاورزی

(با تأکید ویژه بر مناطق روستایی شاخص و هدف گردشگری استان اردبیل)

تألیف و گردآوری: محمد پایدار

سرشناسه: پایدار، محمد ۱۳۴۴

عنوان و نام پدیدآورنده: درآمدی بر توسعه روستایی: مجموعه مباحث تخصصی در حوزه توسعه روستایی و... با تاکید ویژه بر مناطق روستایی شاخص و هدف گردشگری استان اردبیل / تالیف و گردآوری محمد پایدار

مشخصات ظاهری: XI، ۴۲۶ص، جدول، تصویر

مشخصات ناشر: اردبیل: محمد پایدار، ۱۳۹۵.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۴۳۳-۴

وضعیت درست ویسی: فیا

یادداشت کتابنامه

عنوان دیگر: مجموعه مباحث تخصصی در حوزه توسعه روستایی و کشاورزی

موضوع: عمران - استان - اردبیل (استان)

موضوع: عمران روستایی - ایران

موضوع: گردشگری روستایی - ایران - اردبیل (استان)

موضوع: کشاورزی - ایران

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ پ ۲ ۴ الف ۱ / HN۶۷۰۱۱

رده بندی دیویی: ۳۰۷/۱۴۱۲۰۹۵۵۳۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۵۵۹۰۷

نام کتاب: درآمدی بر توسعه روستایی

تالیف و گردآوری: محمد پایدار (کارشناس ارشد هیدروژئو-رئولوژی و برنامه ریزی محیطی)

چاپ و صحافی: اردبیل، چاپ نگین سبلان

چاپ اول: زمستان سال ۱۳۹۵

شمارگان: ۳۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۴۴۳۳-۴

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ و مخصوص مولف است

آدرس: اردبیل - شهرک کارشناسان - فاز ۲ - کوچه پونه ۱ - پلاک ۲۳۹

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
XI	پیشگفتار
۱	فصل یک - توسعه روستایی
۳	درنگی در مفهوم توسعه روستایی
۶	توسعه روستایی یک ضرورت
۸	سرایی به نام توسعه روستایی
۱۱	توسعه روستایی شعار یا عمل
۱۴	چر توسعه روستایی همچنان حائز اهمیت است
۱۶	توسعه روستایی در کدام مام معظم رهبری
۱۹	گزینه مناسب برای توسعه روستایی
۲۱	تقدم توسعه روستایی به توسعه شهر
۲۴	مقوله توسعه روستایی در برنامه های پنج ساله توسعه بعد از انقلاب اسلامی
۲۷	چشم انداز توسعه روستایی در بستر فرهنگ و مدیریت جهادی
۲۹	نقش توسعه روستایی در توسعه ملی
۳۲	سازمان اجرایی طرحهای توسعه روستایی
۳۵	مفهوم ظرفیت سازی در توسعه روستایی
۳۸	رویکرد جامع در برنامه ریزی توسعه روستایی
۴۱	مشکلات و چالشهای آینده توسعه روستایی
۴۴	راهبردهای برای حل مشکلات توسعه روستایی
۴۶	چالش های اصلی مدیریت روستایی
۴۹	نگاهی به تحولات الگوی مدیریت توسعه روستایی در ایران
۵۲	موانع و محدودیت های مشارکت در توسعه پایدار روستایی
۵۵	نقش عوامل اجتماعی در توسعه نیافتگی روستایی
۵۸	کاهش جایگاه روستا با ادغام وزارت جهاد سازندگی در وزارت کشاورزی
۶۱	معرفی طرح ساماندهی توسعه اقتصادی و اجتماعی فضاهاى روستایی

	تاثیر اجرای طرح ساماندهی توسعه اقتصادی و اجتماعی فضاهای
۶۳	روستایی در تحول و ارتقاء پایداری اجتماعی و اقتصادی روستاها
۶۵	ضرورت نظارت و ارزشیابی طرحهای توسعه روستایی
۶۷	اهمیت مشارکت مردمی در روند اجرای طرحهای توسعه روستایی
۶۹	مشارکت لازمه توسعه روستایی
۷۲	اهمیت بومی سازی پروژه های توسعه روستایی
۷۵	توانمندسازی گامی اساسی در جهت نیل به توسعه روستایی
۷۸	اهمیت کرافرینی زنان روستایی و موانع موجود در آن
۸۰	نقش ICT در توانمندسازی زنان روستایی
۸۳	گردشگری روستایی: موتوری که توسعه روستاها
۸۷	شناخت عوامل و عناصر مؤثر در فرایند توسعه گردشگری روستایی
۹۱	نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی
۹۴	طرح هادی روستایی و نقش آن در توسعه روستایی
۹۸	نقش تعاونی دهیاری ها در توسعه روستا
۱۰۱	نقش رسانه های محلی در توسعه روستایی
۱۰۴	اهمیت ایجاد نواحی صنعتی در توسعه روستایی
۱۰۷	ضرورت اتخاذ رویکرد محلی گرایی در معماری روستایی
۱۱۱	جامعه روستایی در طرح آمایش سرزمین جمهوری اسلامی ایران
۱۱۴	آموزش برای توسعه روستایی در ایران
۱۱۷	جایگاه سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) در مدیریت روستایی
۱۲۱	ضرورت نگرشی نو در قوانین مربوط به حفظ اراضی زراعی و باغی در روستاها
۱۲۳	جمعیت روستایی ایران در سراسیمه سقوط
۱۲۶	نگاهی به تحولات جمعیتی صد سال اخیر ایران
۱۲۹	فصل دو - توسعه کشاورزی
۱۳۱	وضعیت بخش کشاورزی و روستایی در ایران
۱۳۴	کشاورزی ایران و جهان در آینه آمار

۱۳۷	توصیه هایی برای بهبود و افزایش کارایی در بخش کشاورزی
۱۴۰	ضرورت تدوین استراتژی در بخش کشاورزی و منابع طبیعی
۱۴۳	جایگاه بخش کشاورزی در اقتصاد و برنامه های توسعه کشور
۱۴۵	نیم نگاهی بر چالشهای بخش کشاورزی
۱۴۷	نگاهی به سیستم کشاورزی دقیق
۱۴۹	نقش ICT در توسعه کشاورزی
۱۵۱	نقش پارچه سازی اراضی در توسعه کشاورزی
۱۵۳	اشدال مختلف ارائه یارانه در بخش کشاورزی
۱۵۶	شناخت وضعیت توسعه کشاورزی استان ها
۱۵۹	نقش توانمند سازی در توسعه کشاورزی
۱۶۲	پهنه بندی وضعیت توسعه کشاورزی پایدار در ایران
۱۶۶	موانع و چالشهای فراروی بخش کشاورزی در ایران
۱۷۲	نقش هواشناسی در توسعه کشاورزی
۱۷۶	طرح هدفمند کردن یارانه در بخش کشاورزی
۱۷۸	پیامد موازی کاری در حوزه آب، خاک و گیاه
۱۸۱	کاربرد نانو تکنولوژی در کشاورزی
۱۸۴	اقتصاد مقاومتی در بخش کشاورزی
۱۸۷	نکاتی چند در خصوص اثرات زیست محیطی سدها
۱۹۰	خطرات زیست محیطی آفت کش ها
۱۹۳	مضرات مصرف کودهای شیمیایی و سموم دفع آفات
۱۹۶	اهمیت کاربرد سیستم GIS در کشاورزی
۱۹۹	پدافند غیرعامل در عرصه کشاورزی در برابر سونامی واردات
۲۰۲	ضرورت و اهمیت تهیه نقشه اراضی کشاورزی
۲۰۵	قرن بیست و یکم قرن بحران آب
۲۰۸	راههای مقابله با بحران کم آبی

۲۱۱	راهکارهایی برای کاهش مصرف آب در بخش کشاورزی
۲۱۴	مدیریت مصرف، راهکار نجات منابع آبی کشور
۲۱۷	وضعیت آبی کشور از نگاه آمار
۲۲۱	عوامل اصلی ایجاد بحران آب در کشور
۲۲۴	سیاست‌ها و راهکارهای اجرایی برای رهایی از تبعات خشکسالی
۲۲۷	بحران قریب الوقوع زیست‌محیطی در ایران (بر اساس بررسی‌های دانشگاه بیل و کلمبیا)
۲۳۱	فصل ۱۰ - معرفی کشورهای پیشرو در توسعه روستایی و کشاورزی
۲۳۳	استراتژی توسعه روستایی چین
۲۳۶	ترکیب خودکفای تولید
۲۳۸	کارآفرینی در کشاورزی و بخش‌های وابسته به آن
۲۴۱	توسعه کشاورزی در مالزی
۲۴۴	توسعه اقتصادی در نواحی روستایی آمریکا
۲۴۷	تاکید بر کشاورزی چند نقشی در استان
۲۵۰	نگاهی کوتاه به بخش کشاورزی کشور فرانسه
	فصل چهارم - مسایل مربوط به توسعه روستایی و کشاورزی
۲۵۳	استان اردبیل
۲۵۵	آشنایی با اصطلاحات تقسیمات سیاسی کشور
۲۶۰	نگاهی به تقسیمات سیاسی استان اردبیل
۲۶۳	حرکتی نو در توسعه روستایی استان
۲۶۵	اردبیل قطب تولید گیاهان دارویی کشور
۲۶۸	نظریه پایه پیشنهادی استان اردبیل
۲۷۲	نگاهی به تغییرات جمعیتی شهرها و مناطق روستایی استان
۲۷۵	مروری بر سند راهبردی آب منطقه‌ای
۲۷۹	استیفای سهم استان اردبیل از رودخانه قزل اوزن
۲۸۱	مشارکت و توسعه روستایی در پروژه آبخیزداری (مطالعه موردی شهرستان کیوی)

۲۸۴	پتانسیل ها و تنگنایهای توسعه روستایی در مناطق مرکزی استان اردبیل
۲۸۶	توسعه زیر بناها مقدمه ای بر نوسازی تولید کشاورزی استان
۲۸۸	ضرورت توجه به اکروتوریسم استان
۲۹۱	نگاهی تاریخی به شکل و کارکرد مدیریت روستاهای استان
۲۹۴	تدابیری جهت بهبود توسعه کشاورزی استان
۲۹۷	ضرورت تغییر الگوی کشت در استان
۳۰۰	ملزومات توسعه روستایی استان
۳۰۳	نقش استراتژیک اکوتوریسم در توسعه روستایی استان
۳۰۶	روستاهای استان در انتظار زمین سند توسعه
۳۰۹	بررسی وضعیت و الزامات سیاست جوامع عشایری استان براساس روش SWOT
۳۱۴	موانع توسعه بخش کشاورزی استان: بیل و راهکارها
۳۱۷	برنامه هایی برای مقابله با کم آبی در استان اردبیل
	فصل پنجم: معرفی مناطق روستاها ساختار و هدف گردشگری
۳۲۱	استان اردبیل
۳۲۳	تمرین روستای غریب با مردمانی سخت کوش
۳۲۵	بخش هیر با باغات یاقوت نشان گیلان
۳۲۸	اولتان تاریخ خفته دشت مغان
۳۳۰	اندبیل روستای نمونه گردشگری
۳۳۲	کرج ماسوله استان اردبیل
۳۳۴	ماجلان روستای هدف گردشگری
۳۳۶	برندق روستای هدف گردشگری
۳۳۹	خوجین روستای هدف گردشگری
۳۴۱	گیلوان روستای سرسبز و رویایی
۳۴۴	شال روستای تات نشین
۳۴۷	گنجگاه یاه پنجگاه

۳۵۰	لرد روستای هدف گردشگری
۳۵۳	روستای آتشگاه مینیاتوری مصور در دل سلطان سیلان
۳۵۶	کنزق روستای هدف گردشگری
۳۵۸	آلوارس روستای هدف گردشگری
۳۶۱	دهکده سنگی ویند کلخوران
۳۶۳	اردیموسی روستای هدف گردشگری
۳۶۵	بيله درق، روستای هدف گردشگری
۳۶۸	روستای گمشگری زرج آباد
۳۷۰	بخش فیروز نطقی با هدف گردشگری
۳۷۳	قلعه برزند روستای هدف گردشگری
۳۷۶	افسوران روستای هدف گردشگری
۳۷۹	تولون روستای هدف گردشگری
۳۸۱	خانکندی روستای هدف گردشگری
۳۸۴	اوماسلان روستای نمونه گردشگری
۳۸۶	قره يتاق روستای هدف گردشگری
۳۸۹	أنار روستای هدف گردشگری
۳۹۲	ارجق روستای با تاکستانهای جواهر نشان
۳۹۴	موئیل روستای نمونه گردشگری
۳۹۶	جنگل فندقلو با ارزش ترین محدوده توریستی استان اردبیل
۳۹۸	حور سرزمینی باپیشینه تاریخی ۳۵۰۰ ساله
۴۰۰	نیارق زمردی در دل کوه های اسینه
۴۰۳	قره شیران یا قلعه شیران
۴۰۵	کور عباسلو الگوی توسعه یافتگی از برون
۴۰۷	بوسجین روستای کهن و سرسبز
۴۱۱	منابع و مآخذ

فهرست جداول

صفحه	عنوان
	جدول (۱) - وضعیت مطالعات طرحهای ساماندهی توسعه اقتصادی واجتماعی
۶۲	فضاهای روستایی در برنامه چهارم توسعه
	جدول (۲) - مقایسه خوشه بندی وضعیت کلی مسکن روستایی در استانها
۱۰۸	جدول (۳) - طبقه بندی استانها از نظر توسعه کشاورزی به تفکیک وضعیت
	شاخص های ترکیبی ۱۵۸
۲۵۶	جدول (۴) - تعداد شهرستان بخش، دهستان، آبادی و شهرهای استان اردبیل
	جدول (۵) - تقسیمات «باسم استان اردبیل به تفکیک شهرستان، بخش،
۲۵۹	دهستان و کانون شهری
	جدول (۶) - تحولات جمعیت روستایی استان به تفکیک شهرستان طی
۲۷۱	دهه های مختلف سرشماری
۰	جدول (۷) - تغییرات جمعیتی شهرهای استان اردبیل به تفکیک دهه های
۲۷۲	مختلف سرشماری

پیشگفتار:

توسعه روستایی و مقولات پیرامون آن هرچند که مبحث جدیدی نیست و امروز مباحث آن و دیدگاه‌های مختلف توسعه روستایی بخصوص در حیطه نظری جایگاه ویژه‌ای در ادبیات پیدا نموده است ولی بنا به دلایلی کمتر به جنبه‌های کاربردی و اجرایی توسعه متناسب با ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی و اقلیمی مناطق روستایی ایران پرداخته شده است. اینک که بستر این مهم به لحاظ وظیفه‌ای و ساختاری قانونمند گردیده فرصت و موقعیت نسبتاً مناسبی برای نهادینه کردن فرهنگ توسعه روستایی، بحث و تحلیل نظریه‌های مختلف و طرح نظریه‌ها و رویکردهای تجربی منطبق با الزامات و نیازمندی‌های جامعه روستایی ایران و نهایتاً عملیاتی کردن و اجرای مقوله توسعه روستایی فراهم گردیده است آنچه بی‌شک از ضروریات نیز هست عزم و اراده و حرکت هماهنگ کارگزاران توسعه روستایی و حمایت همه جانبه مسئولان محترم استانی بویژه دفتر امور روستایی استانداری، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان و نیز مجموعه سازمان جهاد کشاورزی می‌باشد. در این جریان به اعتقاد ما مقوله اطلاع رسانی توسعه روستایی به کارگزاران توسعه با هدف زمینه‌سازی برای تعامل فکری کارشناسان، بهره‌برداری از تجارب و نظریات آنها و اطلاع رسانی از نظرات و فعالیتهای توسعه‌ای نهادهای غیر دولتی و مردم می‌تواند عامل انگیزشی مناسب و موثری برای این حرکت محسوب گردد. فاذا هدف از تهیه این کتاب (که در واقع گردآوری شده از مجموعه مباحث بولتن تخصصی توسعه و روستا بوده و طی سالهای ۱۳۷۸ لغایت ۱۳۹۴ توسط نگارنده در گروه توسعه روستایی سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل انتشار یافته است)، نیز اطلاع رسانی و البته شناخت لازم به علاقمندان مسایل روستایی، دانشجویان و دست‌اندرکاران حوزه برنامه‌ریزی توسعه روستایی در سطح استان بوده است. منابع مورد استفاده در این مجموعه عمدتاً مقالات پژوهشی، کتابهای تخصصی، سایت‌های اینترنتی، نشریات، سالنامه‌های آماری و گزارش فعالیت‌های انجام شده در سطح استان و سایر منابع مستند و تجارب کارشناسی می‌باشد.

این مجموعه در پنج فصل تنظیم یافته است. فصل اول با عنوان «توسعه روستایی» مفهوم، اهمیت، مشکلات، چالشهای توسعه روستایی و نقش عوامل و کارکردهای اثر گذار در پروسه توسعه روستاها را در قالب مباحث مختلفی مورد بررسی قرار داده است. در فصل دوم، از آنجائیکه کشاورزی و موضوعات مربوط به آن، در واقع زیر مجموعه توسعه روستایی مطرح می باشند، به وضعیت این بخش در کشور و مسایل و مشکلات آن، همچنین به مسئله کم آبی و خشکسالی هم که مسئله روز می باشد، بطور مبسوط پرداخته شده است. فصل سوم کتاب اختصاص به معرفی کشورهای پیشرو در توسعه روستایی و کشاورزی دارد. در فصل چهارم کتاب نیز سعی شده برخی موضوعات مطرح، پرامون مسایل توسعه روستایی و کشاورزی استان به خوانندگان ارائه گردد. و در فصل پنجم نیز باطابق روستایی شاخص و روستاهای هدف گردشگری استان اردبیل به اختصار معرفی شده است.

علی رغم دقتی که در آخرین بحث صورت گرفته، اذعان می دارد که این کتاب خالی از اشکالات و ابهامات مفهومی نمره ۱ بود و امیدوارم خوانندگان گرامی با تذکر این نکات و ارائه پیشنهادات و نظرات اصلاحی، را در بار ساختن این مجموعه یاری رسانند. به جاست در آخر از جناب آقای مهندس عایل سروی و مهندس عادل عبدایمانی روسای محترم فعلی و قبلی سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل به جهت اهتمام در فراهم آوردن زمینه مطالعات و تحقیق در سازمان و همچنین از همکار گرامی ام آقای بیژن اسدی مقدم به خاطر همکاری های نزدیک و صمیمی در تنظیم کتاب و نیز از خانواده خود که با حمایت ها و تشویق هایشان مرا در تهیه این مجموعه یاری دادند نهایت تشکر و قدردانی را بنمایم.

محمد پایدار

۹۵/۱۰/۲۰

Mpaydar20@yahoo.com